

Apel

Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja

Da korisnici smeštaja, gde god je to moguće, koji nisu pozitivni na koronavirus, hitno budu premešteni u svoje porodice, kod svojih rođaka ili na drugi smeštaj koji nije kolektivni

Prvi korak posle epidemije koronavirusa u oblasti socijalne zaštite mora biti **usvajanje strateškog dokumenta za deinstitucionalizaciju i njegova implementacija**. U suprotnom, svaka sledeća epidemija, bez obzira na materijalno stanje, broj zaposlenih i veličinu kolektivnih smeštaja, imaće teške posledice po živote i zdravlje naših sugrađana.

Domovi za smeštaj ljudi sa invaliditetom i za smeštaj starih su u ovoj zdravstvenoj krizi pokazali svu neizbežnu opasnost koju nose po zdravlje i život njihovih korisnika. Način na koji se zaraze šire u ovim mestima često je upoređivan sa šumskim požarima. Veliki broj ljudi, korisnika i zaposlenih, na zatvorenom prostoru, recept je za katastrofu u periodu epidemije bilo kog virusa. Domovi za smeštaj i psihijatrijske bolnice odavno su poznati kao mesta u kojima su virusi poput hepatitisa B i hepatitisa C vrlo često prisutni kod velikog broja korisnika. Osim svih drugih nepovoljnih efekata koje imaju na zdravlje ljudi i kršenja ljudskih prava, u periodu epidemija kolektivni smeštaji postaju smrtonosni.

U državama koje adekvatno prikupljaju i transparentno postupaju sa podacima o smrtnosti i zarazi od Covid-19 pokazuju da **smrtni slučajevi u kolektivnim smeštajima čine približno 50% svih smrti od COVID-19 u ovim državama**. Poslednjih dana dobijamo informacije o brzom širenju infekcije u više domova za stare širom Srbije i nekoliko domova za smeštaj građana sa mentalnim invaliditetom. Zvanični podaci govore da su svi korisnici u ustanovi u Trbunju, kod Blaca pozitivni na koronavirus. U ovom domu boravi 80 korisnika i radno je angažovano približno 50 osoba.

Bojimo se da će stopa smrtnosti u domovima za stare i za ljude sa mentalnim teškoćama biti veća od one u široj populaciji zbog čestih propratnih bolesti, starosti i generalno oslabljenog imuniteta usled života u zatvorenoj instituciji bez pristupa medicinskoj zaštiti u obimu i kvalitetu kakav imaju ostali građani Srbije. Nažalost, čak ni bolji materijalni uslovi i veći broj zaposlenih u ustanovama ne bi predupredio "ulazak" ovog ni drugih virusa u ustanove. Jedino rešenje, koje je trebalo da bude preduzeto, je izmeštanje korisnika iz ustanova u zajednicu i razvoj podrške za samostalan život i život u porodici. **Deinstitucionalizacija je civilizacijski korak koji srpske vlasti moraju preduzeti da bi se ubuduće zaštitili životi naših sugrađana i sugrađanki sa mentalnim invaliditetom, prekinula rasprostranjena kršenja njihovih prava, pre svega na slobodu i privatnost, i omogućio kvalitet života onakav kakav nam svima pripada jer smo ljudi.**

Mental Disability Rights Initiative

Na početku epidemije MDRI-S je apelovala na nadležne da, gde god je to moguće, ubrzano premeštaju korisnike iz institucija u privatni smeštaj – u svoje porodice, kod rođaka, u hraniteljske porodice. Posebno smo skrenuli pažnju na grupu od 8 ljudi sa mentalnim teškoćama koji su odmah po početku epidemije izmešteni iz kuća u Petrovcu na Mlavi i stavljeni nazad u ustanovu „Dr Nikola Šumenković”, koja broji više od 300 korisnika. Tada smo upozoravali da je ova mera neproporcionalna i da krši njihovo pravo na slobodu, ali i da je nerazumna jer će korisnici biti izloženi većem riziku u ovoj instituciji nego u stanovima u kojima su živeli.

U Beogradu, 17. aprila 2020. godine

Tim Inicijative za prava osoba sa mentalnim
invaliditetom MDRI-S